

UNIVERSITATEA „BABE -BOLYAI” CLUJ-NAPOCA

FACULTATEA DE ISTORIE I FILOSOFIE

coala doctoral

„Rela ii interna ionale i studii de securitate”

Tez de doctorat

**TRADI IE I MODERNITATE,
ÎN VIA A MUZICAL ROMÂNEASC .
ISTORICUL FILARMONICII DE STAT DIN CLUJ
(1955-1989)**

Rezumat

Conduc tor tiin ific:

prof. univ. dr. Simona Nicoar

Doctorand:

Simona-Mihaela Spiridon

- 2015 -

Cuprins

Argument	pag. 7
----------------	--------

CAPITOLUL I

Ipostaze instituționale muzicale premergătoare apariției Filarmonicii din Cluj

I. 1. Definierea termenului „filarmonic”	
Apariția și dezvoltarea orchestrei simfonice, în istorie.....	pag. 15
I. 2. Filarmonici și orchestre simfonice europene de notorietate	pag. 20
I. 3. Filarmonici și orchestre simfonice românești, înființate înainte de 1955	pag. 27
I. 4. Filarmonica „Ardealul”, din Cluj (1946-1948)	pag. 44

CAPITOLUL II

Filarmonica de Stat din Cluj: afirmare și strategii organizatorice (1955)

II. 1. Documente, care atestă înființarea Filarmonicii clujene (1955)	pag. 58
II. 2. Regulamentul de funcționare al Filarmonicii clujene	pag. 68
II. 3. Baza materială și probleme administrative ale Filarmonicii clujene ...	pag. 100
II. 4. Activitatea secretariatului muzical artistic al Filarmonicii clujene	pag. 115

CAPITOLUL III

Ansambluri de mari dimensiuni ale Filarmonicii de Stat din Cluj (1955-1989)

III. 1. Orchestra simfonică. Concerte și turnee, drumul spre afirmare	pag. 125
III. 2. Orchestra populară. Spectacole și turnee, în fața publicului românesc	pag. 323
III. 3. Orchestra de cameră. Concerte și turnee, susținute în articole științifice	pag. 345
III. 4. Corul. Concerte și turnee, prestigiu cultural	pag. 367

CAPITOLUL IV

Ansambluri camerale reprezentative, ale Filarmonicii de Stat din Cluj (1955-1989)

IV. 1. Cvartete de coarde	pag. 397
IV. 2. Ansambluri de suflători	pag. 412
IV. 3. Ansamblul „Ars Nova”	pag. 417
IV. 4. Ansamblul „Ars Antiqua”	pag. 426

CAPITOLUL V

Alte manifestări artistice, pe scena Filarmonicii de Stat din Cluj (1955-1989)

V. 1. Recitaluri camerale la Cluj	pag. 428
V. 2. Festivalul „Toamna Muzicală Clujeană” (1965-1989)	pag. 464
V. 3. Concerte ale altor ansambluri clujene, în stagiunile Filarmonicii clujene	pag. 499

V. 4. Alte ansambluri, pe scena Filarmonicii de Stat Cluj	pag. 522
---	----------

CAPITOLUL VI

Personalități marcante, ale Filarmonicii de Stat din Cluj (1955-1989). Schi e de portret.

VI. 1. Dirijori permanenți ai Orchestrei simfonice și de cameră din Cluj	pag. 532
VI. 2. Cei trei dirijori ai Corului Filarmonicii clujene	pag. 543
VI. 3. Soliști instrumentiști permanenți ai Orchestrei simfonice clujene	pag. 546
VI. 4. Directori aflați la conducerea Filarmonicii clujene	pag. 550

Concluzii	pag. 554
------------------------	----------

Bibliografie	pag. 559
---------------------------	----------

Anexa 1

Personalul din conducere și administrație	pag. 564
---	----------

Anexa 2

Statistica activității artistice	pag. 565
--	----------

Anexa 3

Afișe și programe de sală	pag. 566
---------------------------------	----------

Anexa 4

Cronici și articole, apărute în presa locală și centrală	pag. 575
--	----------

Anexa 5

Autografe și impresii din „Cartea de Aur”	pag. 585
---	----------

Anexa 6

Imprimări la Casa de discuri „Electrecord”	pag. 601
--	----------

Anexa 7

Dirijori și soliști care, au evoluat în compania Orchestrei simfonice	pag. 606
---	----------

Anexa 8

Lucrări abordate în concertele ansamblurilor mari	pag. 611
---	----------

Anexa 9

Măturii fotografice, despre Filarmonica clujeană din acei ani	pag. 623
---	----------

Anexa 10

Imagini din Arhiva Filarmonicii clujene (septembrie 2014)	pag. 626
---	----------

Cuvinte cheie: Cluj, filarmonic, orchestră, concerte, dirijor, festival, recital, soliști.

Titlul tezei, *Tradiție și modernitate, în viața muzicală românească. Istoricul Filarmonicii de Stat din Cluj (1955-1989)*, pune în evidență o cerință necesară de mult timp în peisajul monografiilor din România. În ceea ce privește tema propusă, aceasta reprezintă un demers nou, ambicios, încă neexploatat în istoria vieții culturale muzicale, care a necesitat muncă de cercetare și studiu aprofundat. Structurat în șase capitole, însoțită de bibliografie și zece anexe, lucrarea își propune să dăruiască muzicienilor sau celor care pur și simplu iubesc arta sunetelor, oportunitatea de a cunoaște o importantă perioadă din existența Filarmonicii clujene.

CAPITOLUL I, intitulat *Ipostaze instituționale muzicale premergătoare apariției Filarmonicii din Cluj*, conține patru subcapitole.

În primul dintre ele - *Definirea termenului „filarmonică”. Apariția și dezvoltarea orchestrei simfonice în istorie* – este definit sensul termenilor „filarmonic” („1. Societate muzicală având ca scop organizarea și realizarea unei vieți de concert permanente, asigurat de colaborarea unor instrumentiști de mare calificare. 2. Orchestră cu activitate permanentă, având în frunte dirijori proprii și invitând, de asemenea, efii de orchestră și soliști renumiți cu care se dau concerte extraordinare”) și „orchestră” („Ansamblul instrumentiștilor care execută împreună o lucrare muzicală. Orchestra este, în general, o formație stabilă, cu un număr precis de membri, organizată în vederea susținerii de concerte. Ea poate funcționa ca o instituție independentă (de tipul filarmonicilor) sau poate aparține unei instituții artistice cu profil multilateral (radiodifuziune, teatru muzical etc”), precum și evoluția ansamblului simfonic de-a lungul timpului. De asemenea, sunt incluse opinii ale criticilor vremii (Johann Mattheson, abatele François Ragueneau, Jean-Jacques Rousseau, Adam Carse, Guillaume de Machaut) și aspecte care privesc modificările intervenite în componența orchestrei.

Subcapitolul doi - *Filarmonici și orchestre simfonice europene de notorietate* – face o trecere în revistă a celor mai vechi orchestre europene: Dresda (1548), Schwerin (1563), Weimar (1565), Braunschweig (1571), Bologna (1666), Mannheim (1720), Leipzig (1763), München (1778), Bonn (1783), Bremen (1792) și Ljubljana (1794). Deși poate părea curios, Varșovia a avut un ansamblu simfonic atât la Grand Theatre (1833) înainte de Liverpool (1840), Budapesta (1853) și Praga (1881). Apoi, este redată, în linii mari, activitatea celor mai prestigioase ansambluri din Europa: Orchestra Regală Daneză (fondată în anul 1448 de regele Christian I, considerată cea mai veche orchestră simfonică din Europa și din lume), Orchestra Filarmonicii din Viena (constituită în 1842 de Otto Nicolai), Orchestra Filarmonicii din Berlin (1882), Orchestra Filarmonicii din Sankt Petersburg (înființată de țarul Alexandru al III-lea, în anul 1882), Orchestra Regală din Amsterdam (1888), Orchestra simfonică din Londra (1904)

și Orchestra Națională a Franței (1934). Sunt evidențiați prim-dirijorii care au făcut carieră la pupitrul acestor ansambluri, festivalurile pe care le organizează, turneele susținute și alte activități.

Subcapitolul trei - ***Filarmonici și orchestre simfonice românești, înființate înainte de 1955*** – descrie apariția primelor societăți și asociații culturale cu profil muzical din România: „Societatea filarmonică” înființată de Costache Aristia, Ion Cămpineanu și Ion Heliade-Rulescu în anul 1833 și, un an mai târziu, „Coala Filarmonică pentru muzică, declamație și literatură”. Primele orchestre simfonice vor apărea în orașe cu tradiții culturale însemnate: „Societatea Filarmonică Română” din București, fondată în aprilie 1868 de Eduard Wachmann și „Societatea filarmonică” din Brașov, înființată în 1878 prin fuziunea „Societății diletanților brașoveni” și „Capela ortodoxă”. Au urmat, în ordine cronologică: Filarmonica „Moldova” din Iași (1942), Filarmonica de Stat „Oltenia” din Craiova (1947), Filarmonica de Stat Timișoara (1947), Filarmonica de Stat Arad (1948), Filarmonica de Stat Sibiu (1949), Filarmonica de Stat Oradea (1949), Filarmonica de Stat „Dinu Lipatti” Satu Mare (1949), Filarmonica de Stat Târgu Mureș (1950), Filarmonica de Stat „Paul Constantinescu” Ploiești (1952), Filarmonica de Stat Botoșani (1953), Filarmonica de Stat „Unirea” Focșani (1953).

Cel de-al patrulea subcapitol - ***Filarmonica „Ardealul”, din Cluj (1946 – 1948)*** – înfățișează apariția instituției care va netezi calea înființării Filarmonicii de Stat din Cluj. Strădaniile compozitorului și pedagogului Augustin Bena, scriitorului Victor Papilian, cântăreții Veturia Ghibu, dirijorului Jean Bobescu și pianistei Ana Voileanu-Nicoară se vor concretiza în anul 1946, odată cu înființarea Filarmonicii „Ardealul”. Instrumentiștii care intrau în componența ansamblului erau, în proporție covârșitoare, angajați la Opera Română și Opera Maghiară din Cluj. Primul concert a avut loc la 12 mai 1946 în sala Operei Române și l-a avut ca dirijor pe tânărul compozitor Sigismund Toduș. Concertul care va marca deschiderea stagiunii 1946-1947 a avut loc la 27 octombrie 1946 și a fost dirijat de Antonin Ciolan. Închiderea stagiunii 1946-1947 a avut loc la 8 iunie 1947, cu Mircea Popa la pupitrul și violonistul Mihai Constantinescu solist. Stagiunea 1947-1948 avea să fie cea care va încheia scurta, dar memorabilă activitate a Filarmonicii „Ardealul”, prin concertul desfășurat la data de 22 decembrie 1948, când pe scena clujeană au evoluat dirijorul Constantin Bugeanu și violonistul Ion Voicu.

CAPITOLUL II, intitulat ***Filarmonica de Stat din Cluj: afirmare și strategii organizatorice (1955)***, conține tot patru subcapitole.

Primul subcapitol – ***Documente, care atestă înființarea Filarmonicii clujene (1955)*** – conține mărturii păstrate în arhiva instituției, care atestă ca dată a înființării Filarmonicii de Stat din Cluj, 1 septembrie 1955, prin Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1764/15 august 1955. Totodată, se mai menționează că „În perioada 1946-1948 a funcționat la Cluj

Filarmonica „Ardealul” format din instrumenti tii de la Opera de Stat din Cluj i c Filarmonica de Stat din Cluj are dou forma ii: Orchestra simfonic i Orchestra popular care a func ionat înainte de anul 1955 ca o forma ie independent de Sfatul Popular al Regiunii sub denumirea de „Înfr irea”. Primul Stat de func iuni a fost înaintat Comitetului executiv al Sfatului Popular al regiunii Cluj care a aprobat cu începere de la 1 septembrie 1955 un num r de 111 posturi 85.828,50 lei fond de salarii tarifar lunar. Tot în acest document se reg sesc i organigramele celor dou ansambluri ini iale. Orchestra simfonic implica 67 de muzicieni, iar Orchestra popular însuma 25 de instrumenti ti.

Al doilea subcapitol - *Regulamentul de funcționare al Filarmonicii clujene* – sintetizeaz actul întocmit la începutul anului 1959, care con ine ase capitole. În Capitolul I, „Dispozi iile generale” este men ionat denumirea Filarmonica de Stat din Cluj, sediul: Pia a Malinovski, Nr. 5 i forma juridic : persoan juridic . Capitolul II, „Organizarea institu iei”, con ine organigrama cu tot personalul institu iei: conducerea, sectorul artistic, sectorul tehnic de produc ie, sectorul tehnic de scen , sectorul administrativ i serviciul organiz rii spectacolelor. Capitolul III, „Func ionarea institu iei” este cel mai consistent i specific punctual sarcinile care revin tuturor angaja ilor pe posturile men ionate în Capitolul II. Capitolul IV, „Activitatea institu iei” prevede aspecte care în concret de scopul institu iei, planul de activitate artistic i num rul de concerte, întocmirea i realizarea repertoriului, planificarea i desf urarea repeti iilor i a concertelor, asigurarea unui circuit optim al lucr rilor propuse spre audi ie, precum i preg tirea turneelor i a deplas rilor.

În subcapitolul trei - *Baza materială și probleme administrative ale Filarmonicii clujene* – sunt surprinse diferite aspecte privind dificult țile care afectau buna desfășurare a activit ții instituției. Chiar de la început, s-au întâmpinat probleme cu atribuirea unui sediu propriu. Primul sediu a fost la Uniunea Compozitorilor, iar în urm torii patru ani birourile s-au mutat în dou înc peri din Pia a Malinovski nr.5. În anul 1961 s- a primit un nou sediu în cl direa Casei Universitarilor unde, suprapunerea concertelor cu activit ile Universit ii Babe Bolyai vor cauza multe nepl ceri. De asemenea, inexisten a unor spa ii adecvate studiului individual se repercuta uneori în mod direct asupra siguran ei i omogenit ii ansamblurilor. O alt deficien major o constituia lipsa unor instrumente de calitate i accesorii, apelându-se la alte institu ii pentru împrumut. Costuma ia de scen confec ionat în 1960 a fost folosit de instrumenti tii într-un num r impresionant de concerte, ultima dotare a ansamblurilor filarmonicii cu costume fiind posibil abia în 1987. O alt problem serioas o reprezenta existen a unui mijloc de transport adecvat, problem care avea s fie rezolvat abia în anul 1979.

Cel de al patrulea subcapitol - *Activitatea secretariatului muzical artistic al Filarmonicii clujene* – face referire la atribuțiile secretarilor muzicali: planificarea concertelor, alegerea repertoriului și solistilor, întocmirea programelor de sală și popularizarea concertelor. Pe lângă aceste sarcini, personalul acestui serviciu era pus în situația de a rezolva și unele probleme tehnice și administrative legate de activitatea artistică a instituției: întocmirea rapoartelor trimestriale, procurarea materialelor de orchestră, acordarea pianelor etc. În selecția repertoriului, conform instrucțiunilor, trebuia să se înseamnă programarea celor mai valoroase lucrări din literatura contemporană universală, din care să nu lipsească lucrările românești, în primul rând auditive sau mai puțin cântate. Punerea în practică a politicii de repertoriu impuse, a făcut ca filarmonica din Cluj să fie instituția muzicală cu cel mai mare număr de prime auditive din țară. De asemenea, în colaborare cu conducerea instituției, acest serviciu coordona programul de desfășurare a concertelor simfonice și camerale, atât în Cluj cât și în cadrul microstagiunilor de la Deva, Hunedoara și Turda.

CAPITOLUL III, denumit *Ansamluri de mari dimensiuni, ale Filarmonicii de Stat din Cluj (1955-1989)*, este alcătuit din patru subcapitole.

Primul subcapitol - *Orchestra simfonică. Concerte și turnee, drumul spre afirmare* - prezintă înființarea și pașii parcurși în evoluția formației. Un rol deosebit de important în consolidarea orchestrei au avut dirijorii săi permanenți: Antonin Ciolan, Gheorghe Vintil, Emil Simon, Mircea Cristescu, Emanuel Elenescu, Erich Bergel și Cristian Mandeal, precum și cei trei soliști: violonistul Ștefan Ruha, pianistul Gheorghe Halmo și flautistul Dumitru Pop. La creșterea continuă a valorii ansamblului au contribuit prezențele strălucite și succesele artistice remarcabile de o înaltă înălțime, înregistrate cu ocazia numeroaselor concerte susținute în cadrul turneelor întreprinse în țară și peste hotare. În perioada 1955-1989 orchestra simfonică a Filarmonicii de Stat din Cluj a susținut un număr impresionant de concerte, număr care a variat de la un an la altul. Concertele erau susținute la Casa universitarilor, Opera Română și Opera Maghiară sau în deplasare: în cadrul microstagiunilor desfășurate la Deva, Hunedoara sau Turda, la unități industriale și instituții de învățământ din oraș și în cadrul turneelor din țară sau străinătate.

În al doilea subcapitol - *Orchestra populară. Spectacole și turnee, în fața publicului românesc* – este înfățișată constituirea Orchestrei populare a Filarmonicii de Stat Cluj, fundamentată pe vechea orchestră populară „Înfrîrea”. În toamna anului 1955, la 9 noiembrie, noul ansamblu folcloric a susținut primul spectacol la Cluj, în Sala mare a Casei universitarilor și, după câteva zile, s-au deplasat cu același program în câteva localități din apropiere. Dacă în primii ani, spectacolele erau destul de restrânse numeric, din 1958 orchestra a început seria turneelor prin toată țara, derulate uneori pe parcursul unei luni, fiind

adev rate tururi de for pentru arti ti. Prin activitatea sa artistic deosebit de intens , Orchestra popular i soli tii s i au contribuit substan ial la p strarea i valorificarea folclorului românesc. Din p cate, în arhiva institu iei s-au p strat prea pu ine documente privitoare la activitatea artistic a orchestrei. Cu toate acestea, din materialele cercetate, reiese evident faptul c acest ansamblu s-a num rat printre cele mai apreciate din ar . Cu toate eforturile depuse pentru a realiza o restituire cât mai fidel a spectacolelor acestui ansamblu, lipsa documentelor a împiedicat acest demers.

Subcapitolul trei - ***Orchestra de cameră. Concerte și turnee, susținute în țară și străinătate*** – ofer informații despre al doilea ansamblu simfonic al Filarmonicii de Stat din Cluj, care are ca dat oficial a înfiin rii, luna ianuarie 1966. O prim ini iativ de alc tuire a unei forma ii simfonice reduse este înregistrat în 1960, forma ie care a activat pân în 1965 sub conducerea flautistului Dumitru Pop. La început, forma ia cuprindea numai instrumente cu coarde, apoi au mai fost coopta i i al i membri, între care piani ti i cei mai valoro i sufl tori. Primul concert a avut loc la data de 15 februarie 1966 la sediu, l-a avut solist pe tefan Ruha i a fost dirijat de bucure teanul Mircea Cristescu. Ansamblu de referin în via a artistic a Filarmonicii, Orchestra de camer s-a aflat întotdeauna în preferin ele publicului clujean prin interpret rile rafinate i omogenitatea sonor pe care le-a dobândit de-a lungul anilor. Un rol important în dezvoltarea sa l-a avut participarea consecvent la Festivalul „Toamna Muzical Clujean ” i numeroasele turnee interna ionale, sus inute aproape anual de această valoroas orchestr . Colectivul artistic al Orchestrei de camer , care a activat i dup anul 1989, a continuat seria de concerte i turnee încununate de fiecare dat de succes.

Ultimul subcapitol - ***Corul. Concerte și turnee, prestigiu cultural*** – descrie traseul parcurs de ansamblul vocal al Filarmonicii de Stat din Cluj, de la începuturi, pân în anul 1989. Prima solicitare pentru înfiin area unui cor are loc în 1960. Deoarece, dup 10 ani de insisten e, nu s-a ob inut nicio rezolu ie favorabil , conducerea filarmonicii convoac în 13 aprilie 1971 profesorii de canto din ora i organizeaz primele concursuri pentru selectarea viitorilor cori ti. În toamna anului 1972 este primit hot rârea de înfiin are a celui mai nou ansamblu din cadrul filarmonicii, primul concert fiind sus inut în 24 decembrie 1972. În primii ani, în repertoriul ansamblului vocal al Filarmonicii se aflau, cu prec dere, lucr ri încadrate în genul vocal-simfonic. Foarte curând îns , dirijorii Dorin Pop, Florentin Mih escu i, ulterior, Cornel Groza, au l rgit aria repertorial prin interpretarea unui valoros i divers material adresat formulei a cappella, cu care au încântat auditoriile. Pe lâng lucr ri de referin din zestrea componistic universal , în repertoriul s u s-au aflat permanent crea ii ale compozitorilor români, multe fiind scrise special pentru acest colectiv artistic.

CAPITOLUL IV, *Ansamluri camerale reprezentative ale Filarmonicii de Stat din Cluj (1955-1989)*, este structurat tot pe patru subcapitole.

Primul dintre ele - *Cvartete de coarde* - analizeaz activitatea artistic a patru ansamluri. Cvartetul „Napoca” prinde contur în 1956 și, pe parcursul existenței sale, a cunoscut mai multe formule: la vioara I au evoluat tefan Lori, Vasile Horvath, tefan Ruha (din 1964); la vioara a II-a: Casiu Barbu, Vasile Koszta Rab, Vasile Horvath; la viol : Vasile Zoica , Jaroslav Onesciuc, Vasile Fülöp; la violoncel: Robert Szladek, Iacob Dula. Din anul 1959 pân în luna mai 1964, formula cvartetului se va p stra cu Vasile Zoica (viol)-înlocuit în 1963 de Vasile Fülöp-, Iacob Dula (violoncel). Cvartetul „Napoca” se va impune drept una din cele mai apreciate forma ii camerale de acest gen din ar , ob inând succese artistice remarcabile. Cvartetul „Pro camera” a luat fiin în 1967, la ini iativa instrumenti tilor: Grigore Botar (vioara I), Nicolae Amira (vioara a II-a), Reiner Schmidt (viol) i Adalbert Török (violoncel). În 1972, componen a ansamblului se stabile te la Ioan Reinfeld (vioara I), Grigore Botar (vioara a II-a), Ioan Santa (viol) i Albert Török (violoncel). Din 1982, seria schimb rilor continu cu venirea lui Ildiko Banyai la vioara I i, un an mai târziu, înlocuirea lui Ioan Santa cu Nicolae Banyai la viol . În aceast nou formul cvartetul îi va consolida personalitatea, p strându- i orientarea repertorial c tre lucr ri contemporane sau mai pu in cântate. Cvartetul „Concordia”, constituit în anul 1971, era alc tuit inițial din Andrei Agoston (vioara I), Albert Markos (vioara a II-a), Barabas Csaba (viol) i Andrei Markos (violoncel). Din luna ianuarie 1974 este consemnat o noua componen : Andrei Agoston (vioara I), Albert Markos (vioara a II-a), Andrei Miklos (viol), Andrei Markos (violoncel), pentru ca, dup 1989, cvartetul s - i continue activitatea, în formule diferite: Márkos Albert (vioara I), Grigore Botar (vioara a II-a), Olimpiu Moldovan (viol), Albert Török (violoncel) i, în ultimii ani, Márkos Albert (vioara I), Béres Melinda (vioara a II-a), Király Erzsébet (viol) i Ortenszky Gyula (violoncel). Cvartetul „Transilvan” a ap rut prima dat pe scena clujean în anul 1985, sub numele „Allegro” i era format din Mircea Fîna (vioara I), Nicu or Silaghi (vioara a II-a), Marius Su r an (viol) i Vasile Jucan (violoncel). Doi ani mai târziu, Nicu or Silaghi va prelua vioara I i Cristian T nase, vioara a II-a. În 1989, odat cu primirea statutului de forma ie independent i reprezentativ a Filarmonicii de Stat din Cluj, la vioara I va evolua George Dudea i, la vioara a II-a, Nicu or Silaghi. În prezent, valorosul cvartet sus ine o impresionant carier interna ional în formula: Gabriel Croitoru (vioara I), Nicu or Silaghi (vioara a II-a), Marius Su r an (viol) i Vasile Jucan (violoncel).

Cel de al doilea subcapitol - *Ansamluri de suflători* - surprinde parcursul muzical a patru formații. Cvintetul de sufl tori i-a început activitatea în anul 1957, în formula: Octavian Simon-flaut, Zoltan Magyarosy-oboii, Walter Kindl-clarinet, Adalbert Barabas-fagot, Kedves

Agoston-corn. În anul 1961, la compartimentul clarinet își începe activitatea Ioan Riteș, iar în anul 1965, componența formației este din nou înnoită cu oboistul Martin Szöverdi, în vreme ce fondatorii Octavian Simon, Adalbert Barabas și Augustin Kedves își continuă activitatea. Ansamblul de suflători și percuție a luat ființă în anul 1975, cu scopul de a prezenta publicului o parte mai puțin cunoscută a literaturii muzicale dedicată instrumentelor de suflat în combinație cu alte instrumente. Din formație au făcut parte: Poduțiu Alexandru, Simon Octavian, Marc Dorel, Szöverdi Martin, Balogh Andrei, Costea Samoil, Hodrea Mircea, Purcinsin Aurel, Goil Ioan, Moldovan Vasile, Kovacs Gheorghe, Sorohan Arpad, Barabas Adalbert, Toda Vasile, Olteanu Ioan, Oprea Vasile, Lung Dăian, Marc Alexandru, Miclea Viorel, Munteanu Ilie, Springard Petru, Frăsineanu Dumitru, Lungu Gheorghe, Crețu Victor, Floru Alexandru, Smarandache Ilie, Kovacs Zoltan, Györkös Emeric, Romitan Adriana, Kovacs Laurențiu. Cvintetul de alături a fost format din: Vasile Oprea-corn, Ilie Munteanu, Benyő Ladislau-trompet, Gheorghe Fusa-trombon, Rudolf Schöger-tubă. În arhivă, s-au păstrat doar trei meniuri despre activitatea lor: concertele susținute la Cluj în 15 mai 1981, 30 iunie 1986 și 12, 13 mai 1986. Ansamblul de suflători și-a început activitatea în anul 1978, în formula: Oprea Vasile, Samoil Costea, Marc Dorel, Toda Vasile, Munteanu Ilie, Hodrea Mircea, Răduțiu Emil, Botar Lucia. Din formație, de-a lungul anilor au mai făcut parte: Martin Szöverdi, Gheorghe Kovacs, Ilie Lazăr, Bela Barabas și Dăian Lungu.

Subcapitolul trei - ***Ansamblul „Ars Nova”*** - reliefează activitatea renumitului ansamblu, înființat în anul 1968 de compozitorul Cornel Țăranu. Formația va aborda exclusiv muzica secolului XX și va promova consecvent creația românească. Membrii fondatori au fost: Cornel Țăranu-dirijor, Kriza Agneta-sopran, Ion Budoiu-bariton, Poduțiu Alexandru-flaut, Szöverdi Martin-oboi, Goil Ioan-clarinet, Simon Gabriel-fagot, Olteanu Ioan-corn, Mureșan Gheorghe-trompet, Lungu Gheorghe-trombon, Lung Adriana, Pop Grigore-percuție, Botar Grigore-vioara I, Reinfeld Peter, Curta Vasile-vioara a II-a, Santa Ioan, Moldovan Olimpiu-violă, Török Albert-violoncel, Oană Caius-contrabas, Enghiurliu Harald-pian. „Ars Nova” își continuă cu succes activitatea și în prezent, sub conducerea aceluiași împătimit al muzicii contemporane, compozitorul și dirijorul Cornel Țăranu.

În ultimul subcapitol - ***Ansamblul „Ars Antiqua”*** - este prezentată formația care a luat naștere în anul 1970, la inițiativa flautistului Alexandru Poduțiu. De la înființare, ansamblul a promovat muzică din repertoriul românesc, precum și din literatura muzicală universală din perioada barocului muzical, dar și celei anterioare acestui curent. În anul 1973, componența ansamblului era următoarea: Poduțiu Alexandru –flaut, dirijorul formației, Fuhrmann Ferenczi Imre, Ernst Iosif, Gecse Doina, Țătaru Constantin, Nagy Ștefan, Borșe Cornel, Ernyő

Francisc, Viski Carol-vioară, Csaba Barabas, Moldovan Olimpiu, Markos Andrei-violă, Szekely Iosif, Kalapis Elfride-violoncel, Szabo Alexandru-contrabas.

CAPITOLUL V, *Alte manifestări artistice, pe scena Filarmonicii de Stat din Cluj (1955-1989)*, cuprinde patru subcapitole.

Primul subcapitol - *Recitaluri camerale la Cluj* - înfățișează stagiunile artistice camerale, începând cu anul 1956. Recitalurile se desfășurau în sala mare și sala mică a Casei Universitarilor, Palatul Culturii, Conservatorul „Gh. Dima”, și Muzeul de Artă, iar cele cu orgă aveau loc în Biserica din str. Kogălniceanu și Biserica din str. V.I. Lenin. Unele manifestări erau repetate și în deplasare, în alte orașe din țară sau în cadrul microstagiunilor pe care filarmonica le susținea permanent la Deva, Hunedoara și Turda. Publicul clujean a putut asculta în cei 34 de ani interpretări excepționale ale celor mai mari muzicieni români și europeni, între care: Sviatoslav Richter, David Oistrach, Gaspar Cassado, Ansamblul „Eugene Ysaye”, Fausto Zadra, Rudolf Kerer, Guidon Kremer, Viktor Eresko, Li Min Cean.

În cel de al doilea subcapitol - *Festivalul „Toamna Muzicală Clujeană” (1965-1989)* - sunt detaliate cele 24 de ediții ale acestei manifestări de prestigiu. Inițiat în toamna anului 1965 de dirijorul Antonin Ciolan și compozitorul Cornel Păunescu, festivalul se află astăzi în atenția publicului larg și a specialiștilor, datorită ineditului programelor, exigentei selecției a valorii interpreților și înaltului nivel artistic la care se desfășoară. Parcurgând programele fiecărei ediții, se poate afirma că festivalul a reprezentat dintotdeauna aceeași fericită rampă de lansare în afirmarea noilor creații românești, implicit cele clujene, precum și o trecere în revistă a unor prestigioase prezențe artistice.

Subcapitolul trei - *Concerte ale altor ansambluri clujene, în stagiunile filarmonicii clujene* - cuprinde informații despre manifestările anuale susținute de dirijori, soliști sau colective artistice de la Școala Medie de Muzică, Liceul de Muzică, Institutul Pedagogic, Casa Pionierilor, Conservatorul „Gheorghe Dima”, Filiala Cluj a Uniunii Compozitorilor, Corul dirijat de Nagy Istvan sau Corul Regionalei C.F.R. Un alt segment important îl constituiau concertele lecție, care urmăreau familiarizarea tinerilor cu instrumentele muzicale, principalele curente și genuri muzicale și cunoașterea unor noțiuni de stilistic interpretativ.

Cel de al patrulea subcapitol - *Alte ansambluri, pe scena Filarmonicii de Stat Cluj* - face cunoscută prezența unor formații simfonice sau camerale invitate să încânte publicul clujean. Deschiderea către schimbul de ansambluri a devenit viabilă odată cu prima ediție a festivalului „Toamna Muzicală Clujeană”, ulterior, cu apariția primelor turnee efectuate de orchestra simfonică în străinătate. Chiar dacă nu au fost atât de numeroase pe cât s-ar fi dorit, aceste ansambluri au reprezentat de fiecare dată o surpriză plăcută, atât pentru organizatori, cât și pentru melomanii care s-au delectat cu măiestria lor artistică.

CAPITOLUL VI, *Personalități marcante, ale Filarmonicii de Stat din Cluj (1955-1989)*. *Schițe de portret*, conține patru subcapitole.

În primul subcapitol - *Dirijori permanenți ai Orchestrei simfonice și de cameră din Cluj* - sunt prezentate pe scurt biografiile artistice ale celor apte dirijori permanenți, pe care Filarmonica i-a avut pe parcursul celor 34 de ani: Antonin Ciolan (1 ianuarie 1883, Iași-4 decembrie 1970, Cluj), George Vintilă (30 martie 1924, Huși-2 aprilie 2015, Iași), Emanuel Elenescu (8 martie 1911, Piatra Neam-17 iunie 2003, București), Mircea Cristescu (22 noiembrie 1928, Brașov-12 iulie 1995, București), Erich Bergel (1 iunie 1930, Râmnicul Vilcea-3 mai 1998, Ruppolding (Germania), Emil Simon (24 septembrie 1936, Chișinău-25 februarie 2014, Cluj) și Cristian Mandea (18 aprilie 1946, Rupea).

Al doilea subcapitol - *Cei trei dirijori ai Corului Filarmonicii clujene* - subliniază contribuția muzicienilor: Dorin Pop (6 octombrie 1917, Geomal, jud. Alba-15 octombrie 1985, Cluj), Florentin Mihăescu (21 august 1942, Amărăștii de Sus, jud. Dolj) și Cornel Groza (18 noiembrie 1950, Măgina, jud. Alba), în dezvoltarea ansamblului vocal din cadrul Filarmonicii de Stat din Cluj.

Subcapitolul trei - *Soliști instrumentiști permanenți ai Orchestrei simfonice clujene* - reliefează biografiile artistice remarcabile ale violonistului Ștefan Ruha (17 august 1931, Carei-29 septembrie 2004, Cluj), pianistului Gheorghe Halmo (2 iulie 1915, Oradea-13 septembrie 1985, Cluj) și flautistului Dumitru Pop (8 martie 1922, Florești). Ei au susținut un număr de concerte care astăzi ar putea părea aproape imposibil de realizat, concerte în care, de fiecare dată, au pus toată măiestria lor artistică.

Ultimul subcapitol - *Directori aflați la conducerea Filarmonicii clujene* - conturează portretele celor patru directori, personalități de prim rang ale vieții culturale clujene, care s-au confruntat cu ostilitățile acelor vremuri, în perioada 1955-1989. În pofida acestora, dirijorul Antonin Ciolan, compozitorul Sigismund Toduș (17 mai 1908, Simeria-3 iulie 1991, Cluj-Napoca), scriitorul Dumitru Mircea (20 noiembrie 1924, Iași-15 noiembrie 1998, Cluj-Napoca) și muzicologul Rodica Liana Pop (1 septembrie 1931, Cluj-Napoca) au reușit nu doar să asigure supraviețuirea instituției, ci și să o înscrie în rândul celor mai valoroase din țară.

Anexele tezei ilustrează următoarele aspecte: Anexa 1 - Personal din conducere și administrație; Anexa 2 - Statistica activității artistice; Anexa 3 - Afiliere și programe de salar; Anexa 4 - Cronici și articole, apărute în presa locală și centrală; Anexa 5 - Autografe și impresii din „Cartea de Aur”; Anexa 6 - Imprimări la Casa de discuri „Electrecord”; Anexa 7 - Dirijori și soliști care au evoluat în compania Orchestrei simfonice; Anexa 8 - Lucrări abordate în concertele ansamblurilor mari; Anexa 9 - Măturii fotografice, despre Filarmonica clujeană din acei ani; Anexa 10 - Imagini din Arhiva Filarmonicii clujene (septembrie 2014).